

מעקב הומניטרי ספטמבר 2010

סקירה כללית

מתנחלים מהתנחלות יצהר מיידים אבנים בחקלאים מהכפר בורין המוסקים את עצי הזית שלהם. אוקטובר 2010. צילום: ISM.

פרסומים שונים שראו אור בחודש ספטמבר מצביעים על שיעורים גבוהים של צמיחה כלכלית, שנרשמו בגדה המערבית וברצועת עזה במהלך המחצית הראשונה של שנת 2010, לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009. אף שדיווחים אלה אמנם מעודדים, מדדים אחרים מצביעים על כך שהצמיחה הכלכלית טרם תורגמה לשיפורים מוחשיים בחייהם של בני אדם רבים בשטח הפלסטיני הכבוש.

ברצועת עזה, למרות מידה מסוימת של התאוששות בפעילות הכלכלית במגזר הפרטי בין הרבעון הראשון

והשני של 2010 (התקופה שאותה מכסים הפרסומים השונים), גדל שיעור האבטלה מ-39.7 אחוזים ל-44.3 אחוזים מכוח העבודה (הגדרה מתרנית של אירגון העבודה העולמי המתבססת על מחפשי עבודה בפועל), משיעורי האבטלה הגבוהים בעולם. כמעט 1.1 מיליוני פלסטינים ממשיכים להסתמך על סיוע מזון מן האו"ם למתן מענה לצרכים הקלווריים הבסיסיים שלהם. ההגבלות המתמשכות על יבוא

של חומרי בניין ועל יצוא סחורות ממשיכים לסכל את שיקום מקורות המחיה, ומונעים מאמצים למתן מענה לרמה העצומה של צורכי דיור שנוצרו מאז הטלת המצור; מעריכים שרק על מנת לתת מענה לגידול האוכלוסין הטבעי דרושות יותר מ-68,000 יחידות דיור, נתון גדול יותר מפי עשרה מצורכי הדיור שנוצרו כתוצאה מההרס שגרמה מתקפת "עופרת יצוקה".

הנושאים בגיליון זה:

הגדה המערבית: עימותים בירושלים מביאים לעלייה חדה במספר הנפגעים הפלסטיניים • התחדשו ההריסות בירושלים המזרחית ובשטח C • נפתחו בתי ספר חדשים בשטח C; התערבויות הדרושות בדחיפות ב-26 בתי ספר אחרים סוכלו • קהילות חלשות בשטח C מושפעות מן המחסור במים • שתי קהילות ב"אזור התפר" בסיכון גבוה לעקירה בכפייה.

רצועת עזה: נפגעים: אזרחים ממשיכים לשאת בעיקר נטל הסכסוך • חזרה לפעילות כלכלית ושיקום בעזה נותרים מוגבלים • משבר החשמל נמשך למרות עלייה ביבוא הדלק • פתיחת שנת הלימודים החדשה מלווה במחסור קשה בכיתות לימוד • עדכונים בנושא הפניות רפואיות לחו"ל

נושאים שונים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש: פתיחת מסיק הזיתים מלווה בחששות בשאלת הגישה לאדמות • תנועת סגל הומניטרי נותרת מוגבלת • עדכון בנושא מגבית ה-CAP (הליך הפנייה המשולבת) לשנת 2010.

עלייה במספר הנפגעים מקרב אזרחים

בספטמבר נרשמה גם עלייה מעוררת דאגה במספר הנפגעים מקרב אזרחים. בירושלים המזרחית הביאו עימותים אלימים בין תושבים פלסטיניים לבין כוחות ישראלים למותם של שני פלסטינים, ביניהם תינוק בן 15 חודשים, ולפציעתם של כמעט 100 אחרים. את גל האלימות הזה הציתו עימותים בשכונת סילוואן, בין מאבטחים חמושים של חברת שמירה פרטית, שנשכרו על ידי משרד השיכון הישראלי כדי להגן על מתנחלים, לבין תושבים מקומיים (לא חמושים). בחודשים האחרונים גברה המתחנות בסילוואן, במיוחד אחרי פרסומה של תוכנית-אב לשכונה, שיישומה יצריך את עקירתם בכפייה של מאות תושבים פלסטיניים החיים בבתים בלא היתרי בנייה.

ברצועת עזה הרג הצבא הישראלי החודש שבעה אזרחים, הנתון הגבוה ביותר מאז תחילת 2010, ופצע 14 נוספים, שרובם רעו את עדריהם או אספו פסולת בנין באזור המוגבל שלאורך גדר המערכת. תקריות מסוג זה צמצמו, ובמקרים מסוימים מנעו כליל, את גישתם של פלסטינים ל-17 אחוזים משטח רצועת עזה, כ-35 אחוזים מהאדמה החקלאית ובכך פגעו משמעותית במקורות המחיה של עשרות אלפים.

אין להניח למדדים המקרו כלכליים החיוביים, כמו אלה שדווחו לאחרונה, להסתיר מן העין את העובדה שהגבלות הגישה המתמשכות והאלימות חודרים לכל היבטי החיים של חלקים גדולים של האוכלוסייה הפלסטינית, ומשפיעים מביטחונם אישי ועד היכולתם לשמר את בתיהם ומחיייתם, להבטיח די מזון למשפחתם ולוודא שילדיהם זוכים לרמה מינימלית של חינוך. על מנת להקל מצב זה של חולשה וכניעות קיצוניות חובה לציית לחוק ההומניטרי הבינלאומי ולחוק זכויות האדם הבינלאומי, ציות שמשמעו לכל הפחות נקיטת אמצעים שיבטיחו את חייהם של אזרחים, הסרה מלאה של המצור על עזה, ביטול כל ההגבלות על השימוש באדמות בתוך עזה, ירושלים המזרחית ושטח C של הגדה המערבית, והקפאתן של הריסות הבתים והרחבת ההתנחלויות.

התקדמות מועטה בלבד הושגה ביישום מיזמי הבנייה שמבצעות סוכנויות בינלאומיות. מאז ההכרזה על ההקלות במצור, ביוני 2010, אישרו הרשויות הישראליות 17 מיזמים של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (בתי ספר ומרפאות), נתון המהווה רק שלושה אחוזים מתוכניות הבנייה של הסוכנות לעזה; יחד עם זאת, האישור שניתן לשלושה מן המיזמים בוטל לאחרונה, ועד עתה לא ניתן היה להתחיל ביישומם של אף אחד מן הנותרים, בשל עיכובים בהנפקת אישורים לכניסת החומרים הדרושים. בנוסף על כך לא ניתן לדווח על התקדמות כלשהי בכל האמור בגישה של סגל הומניטרי אל עזה וממנה; בחודש ספטמבר אושרו פחות ממחצית מבקשות הכניסה והיציאה שהוגשו בשמם של עובדי או"ם מקומיים.

ברצועת עזה, אילץ המחסור במרחב מספיק את סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם להתחיל את שנת הלימודים החדשה בהפנייתם של כ-40,000 ילדים הזכאים לחינוך בבתי הספר שלה ללימודים בבתי ספר בניהול משרד החינוך; בתי הספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם פועלים ממילא במתכונת של משמרות כפולות ומשולשות. בשטח C של הגדה המערבית חזרו מאות ילדים לבתי ספר המושפעים מתנאים לא בטיחותיים או לא היגייניים, או מסכנת הריסה והפחדה מצד מתנחלים. תוכנית תגובה שנועדה לטפל במצב ב-26 מבתי הספר הללו, שאותה הגישה הקהילה ההומניטרית לרשויות הישראליות בינואר 2010, טרם זכתה לתגובה.

כמה מאותן קהילות בשטח C, כמו גם עשרות אלפי פלסטינים בירושלים המזרחית, ממשיכים לחיות תחת סכנה מתמדת של עקירה בכפייה. לאחרונה הציעו הרשויות הישראליות לשתי קהילות בשטח C (400 נפשות) השוכנות בשטח הסגור שבין הגדר לקו הירוק, לעבור למה שמכונה "צידה הפלסטיני" של הגדר, מהלך שחל בעיצומן של הרעה מתמשכת בתנאי הגישה של התושבים לשירותים, בגלל הגדר, ועלייה בהנפקת צווי הריסה. אחרי הפוגה שנמשכה יותר מחודש, התחדשו ההריסות בספטמבר - הפעם נהרסו שמונה מבנים הקשורים בגידול בעלי-חיים בירושלים המזרחית ובבקעת הירדן, בשטחים שהוכרוזו על ידי הרשויות הישראליות כ"שמורות טבע".

פלסטינים במהלך האירועים הללו כללו סך של 17 ילדים, ואישה הרה אחת. שמונה כלי רכב ישראליים ומרכז תיירות ישראלי נשרפו או ניזוקו במהלך העימותים.

המתיחות הגוברת והעימותים הנובעים ממנה בירושלים המזרחית מאז תחילת השנה, שברובם הם תוצאה של פעילויות של מתנחלים, אחראיים ל-53 אחוזים ממקרי הפציעה של פלסטינים בגדה המערבית, לעומת 20 אחוזים בלבד בתקופה המקבילה בשנת 2009.

הריגתו של הפלסטיני השלישי, חמוש בן 38 שהיה קשור לתנועת החמאס, התרחשה בהקשר של כשיטה שביצעו כוחות ישראליים במחנה הפליטים נור שמס (נפת טול כרם). עם זאת, הנסיבות המדויקות של ההרג נותרו שנויות במחלוקת; בעוד שדובר צה"ל טען כי החיילים פתחו באש להגנה עצמית, לדברי מקורות פלסטיניים האיש לא היה חמוש ונורה בשנתו.¹

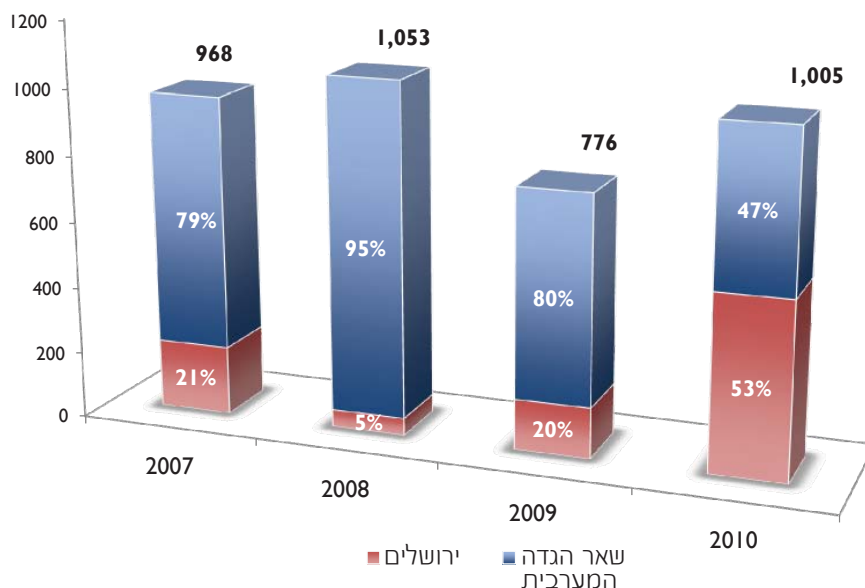
מקרי הפציעה הנותרים (33 פלסטינים ותשעה ישראלים) קרו בנסיבות שונות, ביניהן הפגנות שבועיות נגד בניית הגדר והרחבת ההתנחלויות, מבצעי חיפושים ומעצרים של צה"ל, ואלימות מתנחלים. בהקשר האחרון רשם המשרד לתיאום

עימותים בירושלים מביאים לעלייה חדה במספר הנפגעים הפלסטיניים.

בחודש ספטמבר 2010 ניכרה עלייה חדה במספר הנפגעים הפלסטיניים; שלושה פלסטינים נהרגו בגדה המערבית בהקשר של האלימות הישראלית-פלסטינית, ו-132 נוספים נפצעו, מספר הפצועים הגדול ביותר מאז מרס 2010. בנוסף על כך נפצעו החודש 11 ישראלים, ביניהם שישה חיילים ושוטרים, בידי פלסטינים.

שניים מן ההרוגים בחודש ספטמבר, כמו גם 71 אחוזים מכלל מקרי הפציעה (99 פלסטינים ו-22 ישראלים) התרחשו בירושלים המזרחית בין ה-22 ל-26 בחודש, כתוצאה מעימותים אלימים בין תושבים פלסטיניים לכוחות ישראליים. גל אלימות זה החל בשכונת סילואן, בהקשר של עימות בין מאבטחים של חברת שמירה פרטית ששכר משרד השיכון הישראלי כדי להגן על מתנחלים באזור, לבין תושבים פלסטיניים. במהלך העימות ירה אחד המאבטחים למוות בפלסטיני בן 32. תקרית זו עוררה הפגנות ועימותים באזורים אחרים בירושלים המזרחית. בעימות אחד כזה, בשכונת אל עיסווייה, ירתה המשטרה הישראלית מיכלי גז מדמיע על מפגינים שיידו אבנים, ירי שהביא למותו של תינוק בן חמישה-עשר חודשים משאיפת גז. מקרי הפציעה של

מקרי פציעה של פלסטינים בירושלים המזרחית ובשאר הגדה המערבית בחודשים ינואר-ספטמבר

מאז תחילת שנות השמונים הפכה סילואן לאחד המרכזים העיקריים של פעילות ההתנחלות הישראלית. בשכונה, שנודעת לה משמעות דתית ולאומית עמוקה, מתגוררים כרגע כ-380 מתנחלים, החיים בנכסים שנלקחו באמצעים שונים מידי תושביהם הפלסטינים המקוריים. פעילות מתנחלים בסילואן, כמו פעילותם בלב שכונות מגורים פלסטיניות אחרות בירושלים המזרחית, מהווה מקור למתיחות מתמשכת ורכים הסיכויים שתגרום להסלמת האלימות. ההתנחלויות מוקפות בגדר ביטחון ומשתמשות במאבטחים חמושים, בכלי רכב משוריינים ובמצלמות במעגל סגור. תושבים פלסטיניים מדווחים על הצקות והפחדה בידי המתנחלים והמאבטחים שלהם, חדירה לפרטיותם וביצור וחסימה של רחובות ושטחים ציבוריים.² בעקבות התפתחויות דומות בשטח של העיר חברון הנתון לשליטת ישראל (H2), נאלצו בעליהם לשעבר של למעלה מ-1,000 בתים לפנותם, ויותר מ-1,800 בתי עסק נסגרו.³

מיכלי מים וכמה טונות של מספוא לבעלי חיים. מאז תחילת השנה הרסו הרשויות הישראליות 31 מבנים בבעלות פלסטינית בירושלים המזרחית,⁴ נתון נמוך בהרבה מ-58 המבנים שנהרסו בתקופה המקבילה בשנת 2009. מרבית המבנים שנבחרו להריסה בשנת 2010 היו מבנים מסחריים או מבנים ששימשו לגידול בעלי-חיים, והריסתם פגעה משמעותית במחייתן של המשפחות המושפעות.

בשטח C של הגדה המערבית הרסה רשות הטבע והגנים הישראלית מחסה גדול לבעלי-חיים, ששימש רפת למאות פרות וכבשים בקהילה הבדואית אום אל אוכור שבצפון בקעת הירדן. ההריסה השפיעה על מקור מחייתה של הקהילה כולה, המונה 60 נפשות, ביניהן 34 ילדים. מאז 1967 ייעדו הרשויות הישראליות כ-13 אחוזים משטח הגדה המערבית ל"שמורות טבע", שבתחומיהן אסור כל שימוש שהוא באדמה.⁵ במהלך השנתיים האחרונות השקיעו הרשויות הישראליות מאמצים מוגברים באכיפת הגבלות על גישתם של פלסטינים אל השטחים האלה ושימושם בהם, לרבות הטלת קנסות על פלסטינים שרעו בהם את עדריהם.

כמו כן החודש הוציא המנהל האזרחי הישראלי 60 צווי הריסה והפסקת עבודה נגד מבנים פלסטיניים בשטח C, בגין היעדר היתרי בנייה, צעדים המשפיעים על 250 בני אדם בקירוב.

עניינים הומניטריים (OCHA) סך של 21 תקריות שהביאו לנפגעים פלסטיניים (שלוש תקריות) או השפיעו על רכוש פלסטיני (18 תקריות). נתון זה תואם את ממוצע התקריות החודשי שנרשם מאז תחילת השנה (22), אבל הוא גבוה במידה ניכרת מן הממוצע החודשי (15) בשנה שעברה. מרבית התקריות התרחשו בהקשר של פעולות תגמול על הריגתם של ארבעה מתנחלים ופציעתם של שני אחרים בידי אנשי פלגים פלסטיניים חמושים, כחודש שעבר. באחת התקריות גידרו מתנחלים (על פי הדיווחים מהתנחלויות שילה ועלי) 70 דונמים של אדמות השייכות למשפחות מכפר קריות (נפת שכם) והחלו לעבדם.

חודשו ההריסות בירושלים המזרחית ובשטח C

בספטמבר הסתיימה ההקפאה הישראלית על ההריסות, שהוכרזה לרגל חודש הרמדאן, אחרי הפוגה שנמשכה יותר מ-30 יום. במהלך החודש רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים את הריסתם של שמונה מבנים בשני אתרים בירושלים המזרחית ושטח C של הגדה המערבית; שני האתרים ממוקמים בשטחים שהוכרזו על ידי הרשויות הישראליות כ"שמורות טבע", ועל פי הדיווחים בוצעו ההריסות על ידי פקחים של רשות הטבע והגנים הישראלית, שהיו מלווים בכוחות משמר הגבול הישראלי.

שבעה מבין המבנים שנהרסו נמצאו בשכונת א-טור שבירושלים המזרחית ושימשו לאחזקת בעלי-חיים. במהלך ההריסה יישרו דחפורים ישראליים אדמה, מהלך שכלל את עקירתם של 15 עצים והרס שלושה

נפתח בית ספר חדש בשטח C; סוכלה התערבות דחופה ב-26 בתי ספר אחרים

עם פתיחת שנת הלימודים החדשה, נפתח החודש בית ספר חדש, המשרת כ-300 ילדים מן הקהילה הבדואית של ערב אל-גיהלין. בית הספר, שהקמתו מומנה על ידי ממשלת גרמניה בשיתוף עם תוכנית הפיתוח של האו"ם, ממוקם בשטח C בעיבורי ירושלים המזרחית. בית ספר זה נבנה לאחר שהמנהל האזרחי הישראלי (מנהא"ז) הנפיק היתר בנייה, שבדרך כלל קשה מאוד להשיגו.

ככלל, בנייה פלסטינית בשטח C מותרת רק בגבולות התוכניות המפורטות שהנפיק המנהא"ז, המכסות יחד פחות מאחוז אחד משטח C, אחוז שמרביתו כבר בנויה. תוכניות כאלה אושרו רק למיעוטם של הכפרים בשטח C, והן אינן יכולות לענות על צרכי הקהילות הפלסטיניות. כ-70 אחוזים משטח C אינם זמינים לתכנון או להגשת בקשות של פלסטינים, הואיל ובמהלך השנים הוקצו לשימוש הצבא הישראלי או להתנחלויות.

כתוצאה מכך, נאלצו אלפי ילדים בכל רחבי שטח C לחזור לבתי ספר המתפקדים בתנאים קשים ביותר. מבין בתי הספר הללו זיהה הצוות ההומניטרי המקומי 26 כפגיעים ביותר וכזקוקים ביותר לתגובה הומניטרית מהירה. התנאים הלקויים כללו מתקנים לא בטיחותיים או לא היגייניים (22 בתי ספר); סכנת הריסה בגין היעדר היתרים (10 בתי ספר) והפחדה מתמשכת מצד מתנחלים (5 בתי ספר). תוכנית חירום שהגיש הצוות ההומניטרי המקומי למנהא"ז בינואר 2010, על מנת לטפל במצב המשפיע על בתי הספר הללו, טרם זכתה למענה.⁶

קהילות חלשות בשטח C מושפעות מהמחסור במים

הגישה המוגבלת של קהילות חלשות בשטח C למים מעוררת דאגה גוברת. אף שכמויות המשקעים בשנה שעברה הגיעו כמעט לממוצע השנתי, בשלב זה כבר התרוקנו לחלוטין מרבית מקורות המים המסורתיים, מצב המהווה אתגר משמעותי לאותן קהילות שאינן מחוברות לרשת המים. בקהילות הללו, הגישה למים

הינה הכרחית, הן למילוי צורכי משק הבית הבסיסיים והן לשימור המרעה כמקור מחייתן.

רכיב המים, התברואה וההיגיינה בתוכנית התגובה של הצוות ההומניטרי המקומי לשטח C (ראו הסעיף הקודם) כלל 14 מיזמים, שהתמקדו באוכלוסייה של כ-52,000 בני אדם, המשלמים יותר מ-20 ש"ח למי"ק של מים המובאים במיכליות (לעומת 4.5 ש"ח למי"ק במקור), ואו כאלה שצריכת המים הממוצעת שלהם היא פחות מ-60 ליטר לאדם ליום (לעומת 100 ליטרים נפש ליום עליהם ממליץ ארגון הבריאות העולמי).

שבעה מן המיזמים הללו כללו התקנת "נקודות מילוי" מים, שמטרתן להפחית את עלויות ההבאה של מים במיכליות. אף שביוני 2010 הודיעו הרשויות הישראליות למשרד לתיאום עניינים הומניטריים כי שש מנקודות המילוי הללו אושרו, ורק אחת נדחתה (אל חדידיה שבצפון בקעת הירדן), נכון לסוף ספטמבר פעלו רק שלוש מהן. יתר על כן, אחת מבין השלוש הללו, שהותקנה ליד הכפר א-תוואני, מדרום מזרח לעיר חברון, פועלת בפחות מרבע מתפוקתה הצפויה, ואינה יכולה לשרת את מרבית מוטביה המתוכננים (כ-5,000 תושבים החיים באזור "מסאפר יאטא"). על מנת לתת מענה לפער הקיים כעת בדרום חברון, מיישם ארגון *Against Hunger* מיזם להבאת מים במיכליות, במימון הקרן לסיוע חירום הומניטרי. המיזם מגיע ל-660 משפחות שקיבלו פחות מ-30 ליטרים לנפש ליום, ושילמו יותר מ-20 ש"ח למי"ק.

שתי קהילות ב"אזור התפרי" בסיכון גבוה לעקירה בכפייה

ערב א-רמאדין אל-גינזבי (330 נפשות) וערב אבו פרדה (100 נפשות) הינן שתי קהילות בדואיות השוכנות בשטח C, בשטח הסגור שבין הגדר לקו הירוק מדרום מזרח לעיר קלקיליה. מרבית תושביהן הם פליטים רשומים, שנעקרו בכפייה מבתיהם שבצפון הנגב בשנת 1948.

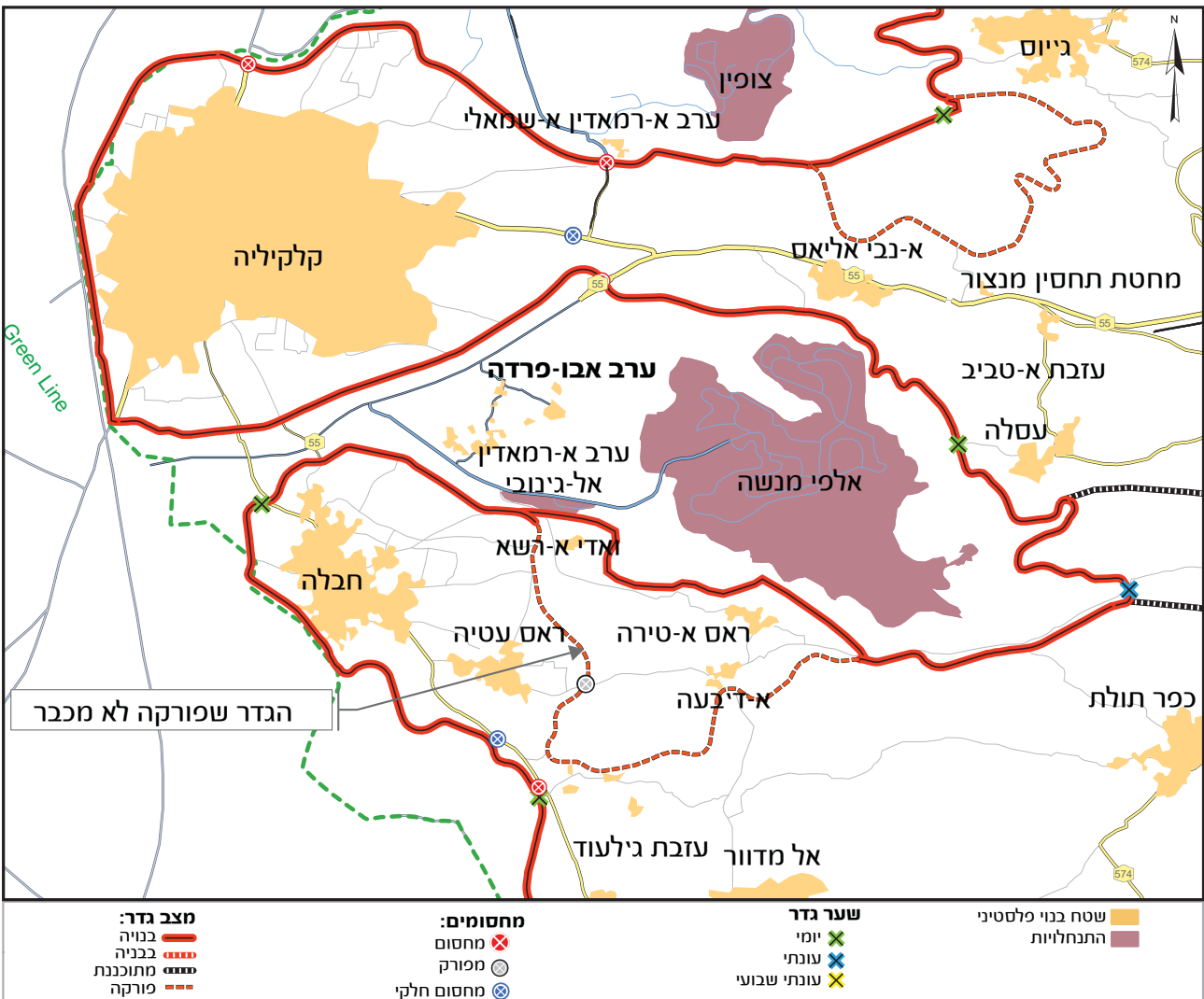
לדברי התושבים, נציגים של המנהל האזרחי הישראלי (מנהא"ז) פנו אליהם לאחרונה בעל פה בהצעה להעביר אותם לאתר חלופי ב"צד של הגדה

המערכת של הגדר התושבים אמנם סירבו מכל וכל לדון בהצעות כאלו, אך התפתחות זו מעוררת חששות, הואיל והיא חלה בעיצומה של הרעה מתמשכת בתנאי החיים של הקהילות הללו, לרבות סכנת הריסות גוברת.

בעקבות בניית הגדר סביב התנחלות אלפי מנשה, כותרו חמש קהילות פלסטיניות שנמצאו ליד ההתנחלות (ביניהן השתיים שנזכרו לעיל) במובלעת שהיוותה חלק משטח גדול יותר שהצבא הישראלי הכריז עליו כעל "שטח סגור" (המכונה גם "אזור התפרי"); תושבים פלסטיניים נדרשו להשיג היתרים על מנת להמשיך להתגורר בכתיים, בעוד שפלסטינים אחרים נדרשו להשיג "היתרי מבקרי" כדי להגיע לאזור. כתוצאה מכך איבדו התושבים את הגישה למה שנותר משטחי המרעה שלהם (אחרי הקמתה והרחבתה של התנחלות אלפי מנשה) ומקורות מחייתם צומצמו עוד יותר, בעיקר לעבודות ארעי בהתנחלות אלפי מנשה ובישראל.

במאי 2010, לאחר התדיינויות משפטיות ממושכות, השלימו הרשויות הישראליות את העתקת תוואי הגדר סביב המובלעת. כתוצאה מכך חוברו שלוש מן הקהילות מחדש ליתר הגדה המערבית. ברם, תושבי שתי הקהילות המבודדות הנותרות (ערב א-רמאדין אל-גינזי וערב אבו פרדה) איבדו את גישתם לשירותים שקודם לכן עמדו לרשות שלוש הקהילות ששכנו בתוך המובלעת, וכעת מצויות מעברה השני של הגדר (קניות, בתי ספר וסיוע רפואי בסיסי). כך למשל, כל הילדים נאלצים כעת לנסוע למרחקים גדלים יותר ולחצות מחסום בגדר כדי להגיע לבתי הספר שלהם; כניסת מזונות למובלעת (במיוחד בשר וביצים) כפופה להגבלות חמורות.

ולבסוף, נגד כל המבנים בקהילות הללו, הלכה למעשה (ברובם צריפים ודירים לבעלי-חיים) הוצאו בהדרגה צווי הריסה בגין היעדר היתרי בנייה; הצווים הללו יכולים להיות מוצאים אל הפועל בכל רגע נתון.

שתי תוכניות אב, שלו היו מאושרות היו מאפשרות הנפקת היתרי בנייה; ברם, שתי התוכניות נדחו בנימוק שאינן עומדות בתקנים הטכניים הדרושים.

במקרה של ערב א-רמאדין אל-גינזבי, מרבית אדמות הכפר רשומות רשמית על שמות התושבים במרשם המקרקעין. בשנים קודמות הגישה קהילה זו למנהא"ז

רצועת עזה

נפגעים: אזרחים ממשיכי לשאת בנטל הסכסוך

בספטמבר 2010 היה מספר ההרוגים מבין האזרחים הפלסטיניים הגבוה ביותר מאז תחילת השנה - שבעה אזרחים הרוגים, בנוסף על ארבעה חברי פלגים פלסטיניים חמושים. בנוסף פצעו כוחות ישראליים 15 פלסטינים, 14 מביניהם אזרחים. החודש לא דווח על נפגעים ישראלים בעזה או בדרום ישראל. מאז תחילת השנה הרגו כוחות ישראליים 21 אזרחים פלסטינים ופצעו 170 נוספים, נתונים המהווים 40 ו-87 אחוזים בהתאמה מכלל מקרי המוות והפציעות של פלסטינים בעזה. בתקופה זו נהרג בדרום ישראל אזרח אחד (נתין זר) מירי טילים.

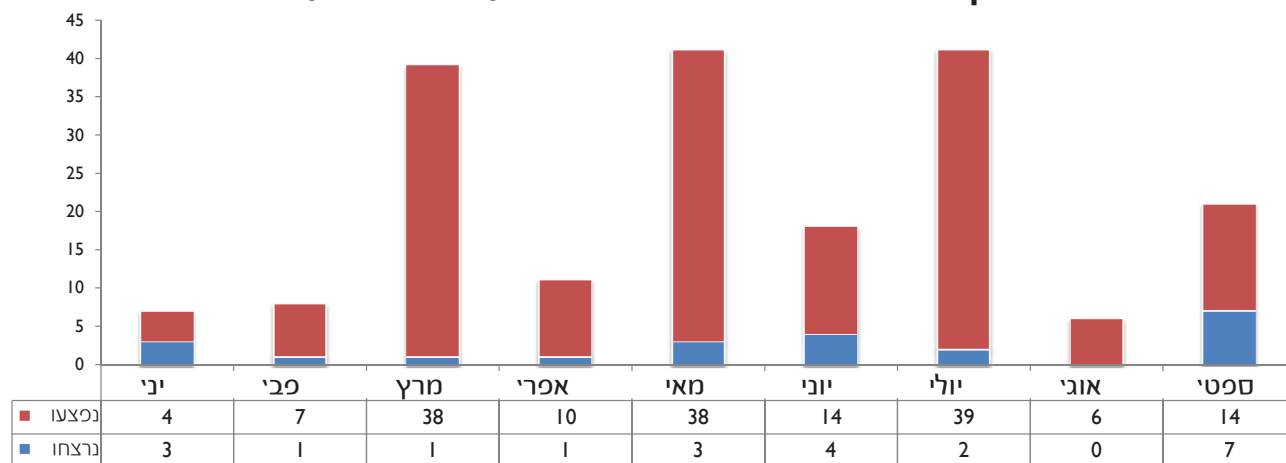
מרבית מקרי המוות שאירעו החודש (8 מתוך 11) אירעו בשטח המוגבל שלאורך הגדר ומול החוף, בהקשר של הגבלות הגישה שאוכף הצבא הישראלי.⁷ בתקרית אחת נהרגו שני נערים (בני 16 ו-17) ושיש בן 91 מכגיעה של פגזי טנק, כשרעו את עדריהם בשטח המרוחק כ-500 מטרים מן הגדר, ליד בית חנון שבצפון עזה. כן נהרגו 43 עיזים. על פי חקירה שערך הצבא הישראלי, חיילים ישראליים פתחו בשוגג באש על האזרחים, משום שחשדו שאחד הנערים מתכוון לירות רימון ממטול רימונים.⁸

תקריות ירי לאורך הגדר הביאו גם לפציעתם של שמונה פלסטינים (כולם אזרחים). שישה מן הפצועים אספו פסולת בניין / גרוטאות מתכת למחזור לענף הבניין. אתרים מסוימים לאיסוף פסולת בניין נמצאים באזורים מוגבלים, למשל האזור שבו שכנו בעבר ההתנחלויות בצפון עזה, אזור התעשייה לשעבר ליד מחסום ארז, ושדה התעופה לשעבר של עזה, מדרום לרפיח, ולפיכך פעילות זו כרוכה בסיכונים. הביקוש לחומרי בניין לשיקום ובנייה מחדש של בניינים שניזקו ונהרסו, יחד עם ההגבלות המתמשכות על יבוא חומרי בניין כחלק מהמצור, הביאו להיווצרותו של שוק רווחי, ועם זאת מסוכן, המבוסס על איסוף ומחזור של חומרי בניין.

הגבלות גישה נאכפות גם בשטחי דיג המרוחקים יותר משלושה מיילים ימיים מן החוף. בתקרית אחת פתחו כוחות של חיל הים הישראלי ביירויות אזהרה על סירות פלסטיניות מל חוף בית להיא, והרגו דיג בן 22. לדברי ארגון אל-מיזאן לזכויות אדם, הסירות עסקו בדיג במרחק שני מיילים ימיים מהחוף. עד עתה נהרגו בתקריות דומות בשנת 2010 שלושה דייגים, וחמישה אחרים נפצעו.

שלושת ההרוגים הנותרים היו עובדי מנהרות שנהרגו בתקיפות אוויריות ישראליות נגד המנהרות הפועלות

מקרי פגיעה אזרחים בעזה בשנת 2010 (בעימות ישיר)

פעילות בעזה קודם להטלת המצור (3,900 מוסדות תעשייה).⁹

לעומת זאת לא נצפה כמעט כל שיפור בענף הבנייה, שלפני המצור העסיק כ-50,000 בני אדם וכעת מעסיק רק כ-1,500.¹⁰ הסיבה העיקרית לכך הינה שבמסגרת משטר היבוא החדש, מוגדרים רוב חומרי הבניין כפריטים "בעלי שימוש כפולי", המותרים לייבוא רק למיזמים בפיקוחם של ארגונים בינלאומיים. הגבלה זו היא אחד הגורמים המשמעותיים ביותר המונעים שיפור בשיעורי התעסוקה. משמעה גם שבלתי אפשרי לתת מענה לצורכי הדיור המשמעותיים בעזה.

דיווחים של הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית, שפורסמו בספטמבר, מצביעים על כך שבמחצית הראשונה של 2010 נרשמו ברצועת עזה רמות צמיחה כלכלית גבוהות יחסית, לעומת אותה תקופה בשנת 2009.¹¹ צמיחה זו יוחסה להזרמה הגדולה של סיוע הומניטרי ולפעילות המשגשגת במנהרות, לצד הקלה מסוימת של ההגבלות הישראליות קודם להכרזה האחרונה (מן ה-20 ביוני). עם זאת, העלייה ברמות הפעילות הכלכלית כמעט ואינה משתקפת ברמות האבטלה, אחד הגורמים המכריעים בקביעת עוני ואי-ביטחון תזונתי. לדברי הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה, בין הרבעון הראשון והשני של 2010 גדל שיעור האבטלה (הגדרה רחבה) מ-39.7 ל-44.3 אחוזים, שיעור שהוא מהגבוהים בעולם.

האיסור על יבוא חומרי בניין מסכל התקדמות מיזמי בנייה של האויים

לפני שניתן יהיה ליישם מיזם בנייה כלשהו שיבוצע על ידי ארגון בינלאומי, על המיזם המבוקש לעבור שלושה רבדים של אישור של הרשויות הישראליות: ברמת המדיניות (אישור "עקרוני"), ברמה הטכנית (לוח זמנים מפורט) וכן אישור לכל מטען בפני עצמו. הרשויות הישראליות מעניקות את האישורים הללו בתנאי שהסוכנות המבצעת תקים מערכת ניטור, שתבטיח כי החומרים המיובאים אכן ישמשו למטרתם המוצהרת.

מאז ההכרזה על ההקלה, ביוני, ועד לשלהי ספטמבר, עברו 17 מיזמים של סוכנות הסעד והתעסוקה של האויים הנוגעים לבנייתם של בתי ספר ומרפאות את

מתחת לגבול עם מצרים. אף שהקלתן של הגבלות היבוא אל עזה, מאז יוני 2010, הביאה לירידה חדה ברמת הפעילות במנהרות אלה, מעריכים כי עד 300 מתוך 1000 המנהרות הקיימות לכאורה עדיין מתפקדות, אף שלא כולן פועלות באותו הזמן.

פלגים חמושים פלסטיניים ירו אל דרום ישראל מספר טילים מתוצרת מקומית / פגזי מרגמה, שחלקם צנחו בתחומי רצועת עזה. עם זאת, משני הצדדים לא דווח על נפגעים או על נזק לרכוש.

היקף החזרה לפעילות הכלכלית והשיקום בעזה נותר מוגבל

ההגבלות הגורפות על יבוא של רוב חומרי הבניין ועל יצוא סחורות, שהוטלו על ידי הרשויות הישראליות בהקשר של המצור על עזה, ממשיכות לחבל בהתאוששות הכלכלית ובשיפור במחייתה של האוכלוסייה. ההגבלות הללו נותרו בעינן למרות ההקלה בהגבלות על יבוא סחורות אחרות, בעקבות הכרזה ישראלית על כך ב-20 ביוני.

אף שהקלה זו הביאה לגידול משמעותי בנפח היבוא לעומת הנתונים שנרשמו לא מכבר, נותר עדיין נפח היבוא כשליש מנפחו לפני הטלת המצור. היבוא בספטמבר היה נמוך ב-30 אחוזים מן היבוא באוגוסט (3,569 לעומת 5,177 מטענים), בחלקו בשל הפתיחה המוגבלת של המעברים בחגים יהודיים ומוסלמים. אפשר גם שירידה זו הושפעה מן הזרם הגדול של מטענים שנכנסו מייד אחרי ההכרזה מן ה-20 ביוני, לרבות מטענים ובהם סחורות שאוחסנו חודשים רבים בגדה המערבית ובישראל, בהמתנה לאישור, כמו גם בשל רוויה בשוק ככל האמור בסחורות מסוימות. מוצרי מזון המשיכו להוות את מרבית הפריטים המיובאים (60 אחוזים).

כניסתם של חומרי גלם לענפי תעשייה מסוימים, מאז הקלת ההגבלות, אפשרה את חידוש הפעילות במוסדות תעשייה מסוימים, במיוחד בתחום ההלבשה, הריהוט והמזון המעובד. מרכז הסחר הפלסטיני (פלטרדי) מעריך כי במשך יוני-יולי 2010 פעלו 1,365 מפעלים תעשייתיים (ברמות שנעו בין 20 ל-60 מתפוקתם המלאה), לעומת 117 ב-2008. נתון זה מייצג 35 אחוזים מן התעשיות שהיו

משבר החשמל נמשך למרות עלייה ביבוא הדלק

במהלך חודש ספטמבר נכנסו לעזה סך של 8.2 מיליוני ליטרים דלק תעשייתי הדרושים להפעלת תחנת הכוח של עזה. נתון זה מהווה עלייה משמעותית בהשוואה לחודש אוגוסט (5.5 מיליוני ליטרים) והוא הנתון הגבוה ביותר שנרשם מאז תחילת 2010. יחד עם זאת, הרמות עדיין נותרות נמוכות מכמויות הדלק הממוצעות (9.6 מיליוני ליטרים) שנרכשו לפני פרוץ משבר המימון, בדצמבר 2009, והן נמוכות בהרבה מן הדרוש להפעלת תחנת הכוח במלוא תפוקתה (13 מיליוני ליטרים). הרשויות בעזה וברמאללה החלו להפעיל מנגנון משותף לגביית התשלומים על חשבונות חשמל, נוהל שאפשר את רכישתן של כמויות דלק גדולות יותר בתקופה זו. במסגרת מנגנון זה, 170 שר מנוכים אוטומטית ממשכורותיהם של עובדי ציבור בעזה וברמאללה, כתשלום על צריכת החשמל שלהם.

יותר דלק משמעו שבמרבית החודש יכלה תחנת הכוח של עזה להפעיל שתיים מן הטורבינות שלה (במקום אחת בלבד), ובכך לצמצם את הפסקות החשמל היזומות מ-12-8 שעות ביום ל-6-4 שעות ביום בממוצע. ברם, בימים האחרונים של החודש נאלצה תחנת הכוח של עזה לשוב ולהשבית את אחת הטורבינות, בשל מחסור בדלק בגין בעיות מימון. צעד זה הביא שוב להפסקות חשמל יזומות ארוכות יותר.

רשות האנרגיה ומשאבי הטבע הפלסטינית דיווחה כי ממשלת ישראל טרם אישרה בקשה לרכישת

שני רובדי האישור הראשונים. שוויים של המיזמים הללו הוא כ-20 מיליון דולרים ארה"ב, סכום המהווה רק 3 אחוזים מכלל תוכנית העבודה שהגישה סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לרשויות הישראליות. מאז אישורם, רק שני אחוזים מחומרי הבניין שתחת פיקוח, הדרושים למיזמים הללו, עברו את רובד האישור השלישי ונכנסו לעזה (29 מטענים בספטמבר), בעיקר בשל קיבולתם המוגבלת של המעברים. מכשול מרכזי נוסף המונע העברה חלקה של חומרים למיזמים מאושרים הינו היעדר שקיפות בתהליך האישור, הואיל והתהליך מתנהל בעל פה ומותיר מקום לפרשנויות סותרות.

ביבוא של חומרים למים, תברואה והיגיינה ניכרת עלייה, אך הוא נותר תחת פיקוח

בחודש ספטמבר נכנס לעזה סך של 81 מטענים ובהם חומרים הקשורים במים, תברואה והיגיינה, עלייה משמעותית לעומת ממוצע חודשי של כ-20 מטענים במחצית הראשונה של 2010. למרות עלייה זו לא ניתן היה להגיע להתקדמות כלשהי ביישומם של עשרות מיזמים קטנים עד בינוניים של מים, תברואה והיגיינה התלויים ועומדים בכל רחבי עזה, הואיל ומרבית היבוא (74 מטענים) כלל חומרי בניין וחומרים אחרים רק לשני מיזמים רחבי היקף לטיהור שפכים במימון הבנק העולמי וממשלת גרמניה. למרות ההכרזה מיוני 2010, עדיין אין כמעט שינויים בנהלים הדרושים ליבוא חומרים לצורכי מים, תברואה והיגיינה. אלה נותרו דומים לנהלים שיושמו למיזמי בניין (רי לעיל), בלא כל קשר להגדרתם כפריטים "בעלי שימוש כפולי" או כפריטים שאינם בפיקוח.

יבוא מוצרי הון נותר תחת פיקוח הדוק

על פי ההכרזה הישראלית מן ה-20 ביוני, יותר בלא הגבלות יבואם של מוצרים שלא הוגדרו כפריטים "בעלי שימוש כפולי" (ויהיה כפוף אך ורק לקיבולת המעברים). למעשה, אף שאכן הותרה כניסתם לעזה של שורה של פריטי מיכון וציוד שכניסתם נאסרה בעבר, היתה כניסתם זו כפופה מלמספר נהלי אישור ישראליים. הטיפול בבקשה ליבוא של מיכון תעשייתי עשוי להימשך 2-3 שבועות, בעוד שהטיפול בבקשה לייבא ציוד לתקשורת מרחוק וחומרים כימיים (שלא הוגדרו כפריטים "בעלי שימוש כפולי") עלול להימשך 6 שבועות. אף שעד עתה אושרו מרבית הבקשות, גרמו נהלים אלה לעיכובים ממושכים, לאי-צפייות ולהוצאות גדולות יותר (למשל, על אחסון). למעשה, מאז ההודעה על ההקלות, ניתן לייבא לעזה בלא אישור מראש רק מוצרי צריכה.

30-50 מגה-ואט חשמל נוספים מחברת החשמל הישראלית.

משבר החשמל ברחבי רצועת עזה ממשיך להשפיע על חיי היומיום בעזה, במיוחד בכל האמור במתן שירותים בסיסיים חיוניים. הפסקות החשמל היזומות פוגעות במידה משמעותית באספקת המים לבתים, דבר שמשמעו ש-20 אחוזים מאוכלוסיית עזה מקבלת מים זורמים רק פעם בחמישה ימים (למשך 6-8 שעות), בעוד ש-50 אחוזים מקבלים מים פעם בארבעה ימים (ל-6 שעות) ו-30 אחוזים מקבלים מים רק פעם ביומיים (6-8 שעות). נותני שירותים ממשיכים להסתמך במידה נרחבת על מחוללי חירום (גנראטורים) לגיבוי ועל מתקנים חלופיים אחרים, שאינם מהימנים הואיל ולא תמיד ניתן להשיג להם חלפים. משקי בית רבים בעזה נאלצים להשתמש בגנראטורים ניידיים מסוכנים. לדברי מקורות מקומיים, מאז תחילת 2010 נהרגו כ-30 בני אדם וכ-40 נפצעו בתאונות גנראטורים.

שנת הלימודים החדשה נפתחה למרות מחסור קשה בכיתות לימוד

עם פתיחתה של שנת הלימודים החדשה, נותרת צפיפות-היתר אחד האתגרים המרכזיים הניצבים בפני מגזר החינוך בעזה: 79 אחוזים מבתי הספר הממשלתיים ויותר מ-90 אחוזים מבתי הספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם פועלים במתכונת של שתי משמרות, ומספר התלמידים בכיתה ממוצעת הוא 38. מחסור בחומרי בניין בשל המצור המתמשך שמטילה ישראל מאז יוני 2007 החרף בעיה זו באופן משמעותי.

אף שסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם שכרה לאחרונה את מבניהם של עשרה בתי ספר ממשלתיים בכדי להוסיף משמרות, מעריכים כי בשל המחסור בכיתות, 40,000 תלמידים הזכאים להירשם לבתי הספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לא יכלו להירשם אליהם. לפיכך הופנו ילדים אלה לבתי ספר של משרד החינוך וההשכלה הגבוהה, המנוהל על ידי הרשויות העזתיות - כך שכעת מוטל על בתי הספר הללו נטל נוסף. משרד החינוך וההשכלה הגבוהה שכר אמנם מורים חדשים, בכדי לתת מענה למספר התלמידים הגדל והולך, אבל דווח על מחסור במורים מוסמכים לערבית, מתמטיקה ואנגלית.

התפתחויות אחרונות

כמהלך חודש אוקטובר אישרה ממשלת ישראל את כניסתם של שני שנאי חשמל וחדר שנאים שיוקנו בתחנת הכוח של עזה, בכדי להשיב לתחנת את קיבולת הכוח שאבדה לה אחרי המתקפה הישראלית על התחנה, ב-2006. התקנתם של השנאים הללו תגדיל את תפוקת החשמל של התחנה לכמעט 120 מגה-ואט.

משרד החינוך וההשכלה הגבוהה מעריך כי על מנת לתת מענה למספר התלמידים העכשווי והצפוי בשנים הקרובות דרושים לו 130 בתי ספר חדשים, בעוד שסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם העריכה שתזדקק בשנים הבאות לעוד 100 בתי ספר חדשים לכחות. בעוד שביוני 2010 נתנו הרשויות הישראליות אישור עקרוני לבנייתם של 8 בתי ספר חדשים על ידי סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, האישור המפורט ליבוא החומרים הדרושים ניתן רק בסוף החודש הנוכחי, וכניסתם של החומרים וכן הבנייה צפויות להתחיל רק באוקטובר. אם הבנייה תתנהל בלא עיכובים, יהיו בתי הספר מוכנים לשנת הלימודים הבאה.

הפניות לטיפול רפואי בחו"ל - עדכון

בספטמבר אישרה מחלקת ההפניות לטיפול רפואי בחו"ל בעזה 1,248 בקשות של מטופלים מעזה להפניה למתקנים רפואיים בגדה המערבית (כולל ירושלים המזרחית), ישראל, ירדן ומצרים. עבור 309 מן הבקשות שאושרו נמצא הטיפול הדרוש ברצועת עזה, בבתי חולים של ארגונים לא ממשלתיים או בבתי חולים פרטיים, בעוד ש-939 המטופלים הנותרים נאלצו לצאת את עזה כדי לקבל טיפול רפואי במצרים (44.1 אחוזים), בירושלים המזרחית (22.6 אחוזים), בישראל (21.9 אחוזים), בגדה המערבית (10.5 אחוזים) ובירדן (0.9 אחוזים). שיעור ההפניות למצרים עלה מאז יוני, בשל העובדה שבבקבות תקרית המשט לעזה, ב-31 במאי, נותר מעבר הגבול בריפוי פתוח באופן קבוע למעבר מקרים הומניטריים.

מטופלים שהופנו למקומות אחרים מחוץ לגדה המערבית צריכים להגיש את בקשותיהם למשרד התיאום והקישור האזורי (מת"ק) הישראלי, להנפקת

תחילת השנה - 13 אחוזים (80) עוכבו ושני אחוזים (14) נענו בסירוב. הסיבות העיקריות להפניות, האחריות לכמעט מחצית מהמקרים, היו מחלות לב וכלי דם, אונקולוגיה, אופתלמולוגיה, אורתופדיה ונירוכירורגיה.

אישורים לצאת את עזה דרך מעבר ארז. בשל ריבוי החגים בישראל בספטמבר, טיפל המתייק הישראלי בחודש זה רק ב-626 בקשות להיתרי יציאה מעזה, כשליש פחות ממספר הבקשות שטופלו בשלושת החודשים הקודמים. מבין הבקשות הללו אושרו 85 אחוזים (532) - שיעור האישורים הגבוה ביותר מאז

נושאים שונים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש

לצדק הישראלי בשנת 2006, המהווה אבן דרך, החל הצבא הישראלי ליישם מספר אמצעים על מנת לאבטח גישה של פלסטינים לשטחים כאלה.

עם האמצעים הללו נמנית הקצאת מועדי זמן ספציפיים שבהם, לאחר "תיאום מראשי", החקלאים מורשים למסוק את עצי הזית שלהם כשהם מוגנים על ידי הכוחות הישראליים. ב-2009 יושם מנגנון זה בשטחים השוכנים בקרבת 57 התנחלויות, המשפיעות על גישתם של חקלאים מיותר מ-100 קהילות פלסטיניות. כמו כן מיושם משטר זה במקרים שבהם גידרו מתנחלים אדמה פלסטינית בלא כל הרשאה רשמית.

אך שכלל, אמצעים אלה הפחיתו את מספר המתקפות על חקלאים כל עוד נוכחים במקום חיילים, נודעת להם השפעה מועטה בלבד על מספר המתקפות נגד רכוש חקלאי פלסטיני בזמנים אחרים. בעונת המסיק של 2009, למשל, רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים 18 מתקפות של מתנחלים, שגרמו לנזק לרכוש ולהפסדים אחרים. מרבית התקריות הללו כללו עקירה או הצתה של עצי זית, וגניבה של יכול זיתים.

יתרה מכך, מידע שמסרו ארגונים לא ממשלתיים ישראליים מצביע על כך שלמרות הגשתן של תלונות רשמיות למשטרה הישראלית, במרבית המקרים לא נמצאים האחראים למתקפות הללו. לדברי עמותת "יש דין", מבין 27 התלונות בגין מעשי ונדליזם נגד עצים פלסטיניים, שהארגון עקב אחריהן לפני עונת המסיק של שנת 2009 (ינואר וספטמבר), נסגרו 26 מהתיקים בלי הרשעה ואחד עדיין מצוי בחקירה. כפי שציינו מספר ועדות חקירה ישראליות רשמיות, היעדר זה של אכיפה נאותה של החוק על מתנחלים הינו

תחילת מסיק הזיתים מלווה בחששות בשאלת הגישה לאדמות

עונת מסיק הזיתים ברחבי השפ"כ מתחילה רשמית בשבוע השני של חודש אוקטובר. הזית הינו סמלה של החברה הפלסטינית ושל הקשר שלה לאדמה. מעריכים כי על כ-45 אחוזים מן האדמות החקלאיות בשפ"כ (930,000 דונמים) נטועים כ-10 מיליוני עצי זית, שהם 15-19 אחוזים מן התוצרת החקלאית ומהווים מקור הכנסה משמעותי לכ-71,000 משפחות. רוב רובו של יכול הזיתים (עד 95 אחוזים) משמש לעצירת שמן זית, והיתר משמש להכנת מחמצים, זיתי מאכל וסבון. מסיק הזיתים מתבצע מדי שנה בשנה, לרוב על ידי משפחות מורחבות, ויותר ממחצית האוכלוסייה הפלסטינית נוטלת בו חלק.

תעשיית הזיתים מתנהלת במחזור בן שנתיים, ומאופיינת בתנודות חדות לסירוגין בין העונות. ב"עונת שיא" יכול היכול להגיע לעד 36,000 טונות מטירות של שמן זית, בעוד ש"עונה דלה" יכולה להפיק 6,000 טונות מטירות. שנת 2010 נחשבת אמנם ל"עונת שיא" במחזור החקלאי, אבל בשל תנאי אקלים גרועים מעריכים כי היכול הצפוי יהיה 18,000 טונות מטירות בלבד. גורמים אחרים, ביניהם גישה מוגבלת והגנה בלתי מספקת לחקלאים ולרכושם, מאיימים לחבל בתוצרת הזיתים של קהילות חלשות בכל רחבי השפ"כ:

שטחים בקרבת התנחלויות

בגדה המערבית, גישה למטעי זיתים השוכנים בתוך התנחלויות או בקרבתן מעוררת חשש מיוחד, בשל קיומן של גדרות פיסיות ו/או אלימות והפחדה על ידי מתנחלים. בעקבות פסיקה של בית המשפט הגבוה

גורם מפתח התורם לאלימות מתנחלים מתמדת.

שטחים מבודדים על ידי הגדר

מאז 2003 נדרשו חקלאים פלסטיניים בצפון הגדה המערבית להגיש בקשה להיתרי מבקרים על מנת להגיע למטעי הזיתים שלהם, השוכנים בשטח שבין הגדר לקו הירוק (האזור המכונה "אזור התפרי"). ב-2009 הורחב אמצעי זה והחל על מרבית השטחים במרכז הגדה המערבית ובדרומה.

מדי שנה, ערב עונת המסיק, מאושר אמנם מספר גדול והולך של היתרים, אבל בקשות רבות עדיין נדחות, בעיקר מ"נימוקים ביטחוניים" או ראיות לא מספיקות ל"יקשר לאדמה". יתר על כן, איכרים רבים בוחרים שלא להגיש בקשה להיתר, לעיתים מתוך עיקרון.

כך למשל, באזור חברון, אף שבעונת המסיק 2008 קיבלו כמעט 80 אחוזים ממגישי הבקשות היתרים (370 מתוך 470) לעבור בשער חירבת א-דיה, במספר הכולל של חקלאים ניכרה ירידה דרמטית לעומת השנה הקודמת, לפני שהחל משטר ההיתרים, כשמעריכים כי 1,500 חקלאים יכלו להגיע למטעי הזיתים שלהם.¹²

רוב המעברים לאורך הגדר (46 ממספר כולל של 77) פתוחים רק בעונת המסיק ורק לפרקי זמן מוגבלים באותם ימים. כתוצאה מכך, פעילויות חיוניות כמו חריש, גיזום, דישון והדברת עשבים שוטים ומזיקים אינן יכולות להתבצע באופן סדיר, עובדה המשפיעה על איכות התנובה וכמותה.

השטח לאורך גדר המערכת בעזה

בעשר השנים האחרונות הרחיב בהדרגה הצבא הישראלי את הגבלות הגישה לאדמות חקלאיות בעברו העזתי של "הקו הירוק", משנת 1949. מאז שלהי 2008, נמנעה מפלסטינים באופן מלא או חלקי הגישה לאדמות השוכנות במרחק של עד 1,000-1,500 מטרים מן הקו הירוק (תלוי בשטח המסוים). הגבלות הגישה נאכפות בעיקר באמצעות פתיחה ב"ריות אזהרה" על בני אדם הנכנסים לאזורים המוגבלים, כמו גם יישור האדמה ועקירת העצים השוכנים בשטחים אלה. מעריכים כי במשך מתקפת "עופרת יצוקה" הושמדו כ-155,000 עצי זית.¹³

מדי שנה גורמים מבצעי יישור אדמות ו/או היעדר גישה לאדמות בשטח של 7,300 דונמים לאורך גדר המערכת לאובדן של כ-5,000 טונות מטרתיות של יכול שמן זית פוטנציאלי.¹⁴

בנוסף על כך, חקלאים בכל רחבי רצועת עזה הושפעו מהגבלות על היבוא, שישראל הטילה בהקשר של המצור מאז יוני 2007, בעיקר הגבלות על יבוא של שתילי זיתים. אף שלאחרונה הוקלו הגבלות אלו, השתילים שניטעו בשלוש השנים האחרונות היו ברובם מגידול מקומי, ובאיכות ירודה.¹⁵

תנועת סגל הומניטרי נותרת מוגבלת

למרות מחויבות שהרשויות הישראליות הצהירו עליה לאחרונה, להקל את גישתם של אנשי סגל הומניטרי אל מחוץ לעזה ואל תוכה, כחלק מההקלה הכללית במצור, לא נצפה כל שיפור, במיוחד בכל האמור בסגל מקומי. במשך ספטמבר הגישו סוכנויות האו"ם 38 בקשות לאפשר לאנשי סגל מקומיים להיכנס לרצועת עזה או לצאת ממנה דרך מעבר ארז. עד עתה אושרו רק 47 אחוזים מן הבקשות. 5 אחוזים נענו בסירוב והיתר תלויות ועומדות. לשם ההשוואה, בששת החודשים הראשונים של 2010, קודם להודעה על הקלת המצור, היה השיעור הממוצע של אישורים של בקשות דומות 76 אחוזים.

בגדה המערבית דיווחו אנשי סגל או"ם בחודש ספטמבר על 43 תקריות גישה (עיכובים או מניעת גישה) במחסומים ישראליים, נתון זהה פחות או יותר לממוצע התקריות החודשי מאז תחילת 2010. יותר ממחצית מהתקריות הללו התרחשו במחסומים החולשים על הגישה לירושלים המזרחית, בעקבות דרישות לכצע חיפושים בתוך כלי רכב של האו"ם, דרישה המהווה הפרה של אמנת האו"ם בדבר זכויות יתר וחסינויות.

שאלת הגישה העתידית לירושלים המזרחית מעוררת חשש גובר. לאחרונה אישרו הרשויות הישראליות שבמהלך 2011 תועבר השליטה במחסומי הגדר החולשים על הגישה לירושלים המזרחית וממנה לידי מנהלת המעברים, הכפופה למשרד הביטחון. כרגע מנוהלים מעברים אלה על ידי צה"ל ומשטרת ישראל. כמו שקרה במחסומים אחרים שבשליטת מנהלת

מסך הפנייה. סוכנויות או"ם השיגו 52.3 מסכומי היעד שלהן, בעוד שארגונים לא ממשלתיים הצליחו להשיג רק 30.4 אחוזים. מגזרים שקיבלו עד עתה רמות מימון נמוכות כוללים: חקלאות (19 אחוזים), כסף מזומן בתמורה לעבודה וסיוע בכסף מזומן (29 אחוזים), חינוך (26 אחוזים), ומים, תברואה והיגיינה (32 אחוזים).

ברצועת עזה, למשל, מומנו עד עתה רק שלושה מתוך 21 מיזמים חקלאיים. מרבית המיזמים שהמימון להם לא גויס הם מיזמים בקנה מידה קטן של ארגונים לא ממשלתיים. אף שרבים מהם מטפלים בשורשיהן של תופעות כמו אי-ביטחון תזונתי, ויכולים להשפיע לאורך טווח על מקורות המחיה של משקי בית עניים, דומה שהתורמים מעדיפים מיזמים בקנה מידה גדול.

המעברים, צופים שאנשי סגל מקומיים של האו"ם יידרשו לצאת את כלי רכבם, לעבור חיפוש גופני ולחצות את המחסום ברגל, וכי סגל מנהלת המעברים ידרוש לערוך חיפושים בכלי רכב של האו"ם (אלא אם הנהג הוא איש סגל בינלאומי המחזיק בכרטיס של משרד החוץ). אם ייושם, יפגע שינוי זה קשות ביכולתן של סוכנויות הומניטריות להמשיך לפעול בירושלים המזרחית או ממנה.

עדכון בנושא מגבית ה-CAP (הליך הפנייה המשולבת) לשנת 2010

בעקבות ההערכה החצי-שנתית של הליך הפנייה המשולב לשנת 2010, הופחתה הבקשה הכוללת מ-665 מיליוני דולרים ארה"ב ל-603 מיליוני דולרים. נכון ל-13 באוקטובר 2010, רמות המימון עומדות על 308.9 מיליוני דולרים ארה"ב, או 51 אחוזים

הערות

1. המרכז הפלסטיני לזכויות אדם, הודעה לעיתונות, ה-19 בספטמבר 2010.
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל, "מרחב לא מוגן", ספטמבר 2010.
3. "בצלם" והאגודה לזכויות האזרח בישראל, "עיר רפאים: מדיניות ההפרדה הישראלית ודחיקת רגליהם של פלסטינים ממרכז חברון", מאי 2007.
4. לפחות שישה מבנים נוספים נהרסו בשנת 2010 על ידי בעליהם, הריסות שהביאו לעקירתם בכפייה של 22 בני אדם.
5. מרבית השטחים האלה נמצאים אמנם בתחומי שטח C, אבל הם כוללים גם אדמה שהוגדרה רשמית כשטח B בנכפת בית לחם המזרחית, ואשר במסגרת מזכר הנהר וואי משנת 1998 היתה אמורה להיות מועברת לידי הרשות הפלסטינית.
6. רי המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, "תוכנית התגובה ההומניטרית לשטח C: דף נתונים", ספטמבר 2010.
7. רי המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, "בין הגדר לסדן: ההשפעה ההומניטרית של ההגבלות שמטילה

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכנויות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מגזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטרי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2010_10_19_english.pdf